

‘ కొత్తగా వింతగా ఉంది పూర్కు. చనిపోవటానికి ముందటి స్తోత్రాగా
నిశ్శబ్దంగా చీకటిగా ఒక శిఖరపు లంచు పైన నిలబడినట్లు: ముందో
వెనుకో ఒక భికరమైన లోయ ఉన్నట్లు...’

డా॥ వి. చంద్రశేఖరరావు

1

పూర్ణమాణిక్యం ప్రేమకథలు

‘వినవే చెలి విలువు అల్లదిగో...!’

బాలసరస్వతి పాట అపార్ట్‌మెంట్ అంతా మారుష్మాగు తున్నట్లు వినిపిస్తుంది.

ఈ పాటే కాదు, ఊదయం నుంచి సాయంకాలందాక పూర్ణ మాణిక్యం అపార్ట్‌మెంట్ నుంచి పాటలో, టీఎలోని న్యూస్ ఛానల్స్ వాళ్ళ గొంతో ఏదో ఒకటి బిగ్గరగా వినిపిస్తుంది. నెల క్రితం పూర్ణ మాణిక్యం కంటిచూపు మండగించింది. ప్రతి వస్తువు రెండుగా కన పడటం మొదలుపెట్టింది. ప్రీచ్ లైట్లు నుంచి ఎల్రటి రిబ్బన్లు ఏవో చీల్చుకొస్తున్నట్లు, రోడ్జు పైన కార్బు ఒకదానిలో నుంచి ఇంకోటి దూసుకుపోతున్నట్లు, ఆకాశంలో ఎగిరే ఒంటరి పాపురం వందలాది పావురాల గుంపుగా కనబడటం. ‘అద్భుతమైన స్వస్థాల్ని ప్రపంచపు సర్ది సాందర్భాన్ని’ ఎరుకపరిచే ఆమె కట్ట ఇప్పుడు క్రమంగా చీకట్లను కమ్ముకోవడం మొదలుపెట్టాయి. భయంతో ఒట్టికిపోలేదు పూర్ణ. అట్లాగే రోడ్జు పైన నడవడం, దగ్గర్లో వున్న ఖకవారపు సంత నుంచి కూరగాయలు తెచ్చుకోవడం చేస్తూనే వుంది. దృశ్యాలు సరిగ్గా కనపడకపోయినా సినిమా ధియేబర్క్ కి వెళ్లి ముందు సీట్లో కూర్చో వటం, సాహసించి సిటీబెన్ ఎక్కుడం. ప్రపంచమంతా ఊగిపోతు న్నట్లు రంగు రంగుల రిబ్బన్లుగా తెగిపోతున్నట్లు కనబడ్డా ఆమె మాత్రం ‘భయం లేదు’ అని తనకి తాను ధైర్యం చెప్పుకుంది. రెండు నెలల క్రితం వరకు మనోహరావు ఆమెతో పాటు అపార్ట్‌మెంట్లో వుండేవాడు. ఇతనే నా ధైర్యం అనుకునేది. మనోహరావు ఆమె జీవితంలో నుంచి అదృశ్యమైనాక ఇదిగో ఇలా పాటల్ని, గంభీరమైన మాటల్ని అపార్ట్‌మెంట్ నిండా నింపుకుంది. అపార్ట్‌మెంట్ బయట నిలబడి రోడ్జు వైపు చూస్తూనే ఉంటుంది.

మొదట్లో ఈ కంటి ఇబ్బంది ఊదయం సమయాల్లోనే ఉండేది. నిద్ర లేస్తూనే దూరంగా ఊన్న వంటగది బల్యాలోంచి రక్తపు చారలు ఏవో కారుతున్నట్లు వస్తువులన్నీ పాడవుగా సాగిపోయి అటు ఇటు కదులూ ఇల్లంతా జంతులోకంలా అనిపించేది. కట్లు గట్టిగా

నులుపుకున్నాక మళ్ళీ అన్ని వస్తువులు మామూలు స్థితికి వచ్చేవి. మనోహరరావు ఈ ఉదయపు ఇబ్బందులని గమనించి కంగారుపడేవాడు.

మనోహరరావు ఆమెతో పాటు ఆఫీసులకి వెళ్లి వచ్చేవాడు. సాయంకాలాలు కూడా అతను ఆమె ఆఫీసు దగ్గర ఆగి, ఇచ్చరూ కలిసి బస్సులో వచ్చేవారు.

మనోహరరావుని ఆమె నాలుగేళ్ల శ్రీతం ఆషా అనే మానసిక వైద్యశాలలో చూసింది. ఒక అబార్ట్స్. మూడు సంవత్సరాల ఎనిమిది నెలలు కలసి జీవించిన ఒక మనిషి ఆమె నుంచి విడిపోవడం. మనస్సు స్పురందించలేని ఒక స్థితిలోకి రావటం. ఆమె భుజాలకు మొలుచుకోచ్చే రెక్కలు అదృశ్యమై, ఆమె ప్రతి ఒకదానికి వణికి భయపడే మనిషిగా మారిపోవటం. మనోహరరావుని ఆమె మొదటిసారి చూడడం ఈ ఆషా మానసిక వైద్యశాలలోనే. ఆషా నర్సింగ్ హోమ్లో పూర్ణ వారంరోజులు ఇన్-మేటగా ఉండాల్సి వచ్చింది. పూర్ణ రూమ్ ప్రక్కనే మనోహరరావు రూమ్. అయితే మనోహరరావు రూమ్ ముందు ఇచ్చరు బొస్సుర్, అతన్ని బయటకు వెళ్లనివ్వుకుండా.

ఆషా నర్సింగ్ హోమ్లో చేరే సమయానికి పూర్ణలో సూసైడెల్ బెండస్సీ వుండేది. హస్పిటల్లో చేర్చుకునే ముందు పూర్ణ లాప్టటాప్, సెల్ఫోన్, పుస్తకాలు అన్ని తీసేసుకున్నారు వాళ్లు. తప్పనిసరిగా పూర్ణ ప్రక్క రూమ్లో ఉన్న మనోహరరావుతో స్నేహం చేయాల్సి వచ్చింది. పూర్ణకు ఒక నేటబుక్, కొన్ని పెన్సిల్లు ఇచ్చారు హస్పిటల్ వాళ్లు- ఆమె ఆలోచనల్లీ, జ్ఞాపకాల్సీ రికార్డ్ చేయమని. పూర్ణ నోట్స్ నిండా మనోహరరావు గూర్చిన ముచ్చల్లో. మనోహరరావుడి గంభీరమైన కంరం. ఆయన నటుడు, ప్రయోక్త. సెంటల్ యూనివర్సిటీలో ధియేటర్ డిపార్టమెంట్లో రీడర్గా పని చేస్తున్నాడు. గ్రీకుల్పుంలా అందంగా వుండేవాడు ఆయన. కంరం థంకానాదంలా వెంటాడేది. మనోహరరావును కోర్టు ఆర్డర్ పై ఆషా నర్సింగ్ హోమ్లో వుంచారు. యూనివర్సిటీలో చెఖోవ్ 'Uncle Vanya' నాటకాన్ని రిహర్స్‌ల్నీ చేస్తుండగా తన తోటి సహనటుడ్చి ఉఛ్ఛేశపూర్వకంగా ప్రింగ్ నైఫ్టో పోడిచాడు అని అతనిపై అభియాగం. ఆ నాటకంలో మనోహరరావుడి ప్రాఫేసర్ పాత్ర. దుష్ట నాయకుడి పేట్స్ అన్ని ఉన్న పాత్ర. రిహర్స్ మొదలైనాక తన తోటి నటుడు L.S. Vanyaగా అధ్యాత్మంగా నటిం చడం, చుట్టూ కూర్చున్న నటులు, విద్యార్థులు, ప్రాఫేసర్ అతనివైపు మొస్కురైజ్స్‌గా చూడటం... అతను మనోహరరావు వైపు వెక్కిరింతగా చూడడం, 'ఏడీ నీలోని నటుడ్చి బయటకు లాగు,' అంటూ చెవి దగ్గర గొఱగడం... మళ్ళీ కాసేపు అయినాక 'theatre is not your cup of tea' అని వెక్కిరించడం... చివరి బాణంగా అతను మనోహరకి మాత్రమే వినపడేలా, 'and after all you are a dalit, ఈ కశలన్నీ జ్ఞాన్ ద్వారానే వస్తాయి. నీ జీవ్స్లో ఏమున్నాయ్ మాంసము, సారాయి తప్ప,' అన్నాడు.

మనోహర్ ఉగ్రమూర్తి అయ్యాడు. మహాశివుడిలా అతని నేత్రాలు నిప్పుల్ని, నెత్తుర్నీ చిందించాయి, డమ్మీ పిష్టల్ తీసుకుని వరుసగా మూడు రౌండ్లు అతని పై

కాల్చాడు. తుపాకీ నుంచి ఉత్తుత్తి నిప్పురవ్వులు బయటకి వచ్చాయి. కోపం తగ్గక పాడవాటి ప్రైంగ్ నైఫ్ తీసుకుని అతని పాట్టపై రెండు మూడుసార్లు పాడిచాడు.

Anger Management - కోపం - అని కోర్పు అతన్ని నర్సింగ్ హోమ్లో నెల రోజుల పాటు ఉంచమందని డాక్టర్ ప్రసాదమూర్తి అంటాడు. ఈ కోపం కూడా ఫిట్స్ లాంటిదే అంటారు. బహుళ బాల్యంలో అంటుకున్న నిప్పు ఏదో ఇప్పటికీ మండు తూనే వుండి వుంటుంది. చంపాలనేంత కోపం అతని మీదనే- అతన్ని చూసినప్పుడుల్లా అతన్ని ఇంకోసారి పాడవాలి అనిపించేది.

నెలరోజుల తర్వాత ఆషా నుంచి బయటకు వచ్చింది పూర్ణ. కొత్తగా మళ్ళీ ధైర్యాన్ని తాగినట్లు, స్వేచ్ఛ అనే రెక్కల్ని తొడుకున్నట్లు, అషా నుంచి వచ్చినా కూడా మనోహరరావుని కలుస్తానే ఉంది. మనోహరరావు పైన అడ్డిరేషన్, ఇష్టం. సరిగ్గా మూడు నెలల తర్వాత పూర్ణ, మనోహరరావుకి ప్రపాజ్ చేసింది, పెళ్ళిచేసుకుండాం అని. మనోహరరావు మంచివాడే, గొప్ప కథాకారుడే- కాని ఈ కోపం, అసహనం వల్ల అతను డబ్బున్న తల్లిదండ్రుల్ని, బంధుమితుల్ని అందరినీ వదిలేసి ఒంటరిగా జీవిస్తున్నాడు. He is like an open spirit. ఒక్కొసారి భగవంతుడిలాను, మరోసారి డెవిల్గాను మారగలడు. Beware of him అన్నారు పూర్ణ స్నేహితులు.

వాళ్ల పెళ్ళయిన సంపత్తురం తర్వాత పూర్ణ మిత్రులందరికి పార్టీ ఇచ్చింది. మనోహరరావు యూనివర్సిటీ ఉద్యోగానికి రిజైన్ చేసి టీవీ చానెల్లో ఒక ప్రోగ్రామ్ నడుపుతున్నాడు. అంతులేని అతని కోపం ఇప్పుడెక్కడ అని పూర్ణ ఆశ్చర్యపోతుంది. పార్టీలో మనోహరరావు హామ్మెట్ పాత్రని అధ్యుతంగా నటించి చూపాడు. ఆ రాత్రి బెర్నన్ పైన అతని రూపం (కొంచెం మేకవ్ కూడా వేసుకున్నాడు), రౌడ్రం, సందిగ్గం, to be or not to be అనే చింతన, అతని విపాదవు గొంతు, థమరుకంలా మోగే అతని కంఠస్వరం- ఆ బెర్నన్ దాటి అటూ ఇటూ అన్నిషైపులకు ప్రయాణించి గాలిలోనో, మరో రహస్యాశ్లంలోనో నిక్షిప్తం అయినట్లు పూర్ణకు అనిపించేది. ఎందు కంటే ఇప్పటికీ ఒక్కతే రోడ్ల పైన నడుస్తున్నప్పుడు హామ్మెట్ ఆమెకి ఎదురవుతూనే వుంటాడు.

పెళ్ళయిన మూడేళ్ల తర్వాత మనోహర్ జీవితంలో ఒక ముఖ్యమైన సంఘటన జరిగింది. అతను ఎన్నో ఎట్లుగా రాస్తున్న ఆరు గంటల నిడివి నాటకం సజీవ నాటకం పేరుతో రహింద్రబారతిలో ప్రదర్శించారు. ఆ నాటకాన్ని కనీసం వంద రోజులపాటు ప్రదర్శించగలను అనుకున్నాడు. అయిదవ రోజు హాలులో పదిమందే వున్నారు. మనోహరరావు షాక్ తిన్నాడు. చాన్నాళ్ల తర్వాత లోపల నిద్రిస్తున్న కోపం, కనీ బయటకు వచ్చాయి. అతని ముఖం ఎర్రగా నిప్పులు చెరుగుతున్నట్లుగా మారింది. పూర్ణ తల్లిలా మారిపోయి అతన్ని ఎంతగానో ఓదార్చింది. హోటల్కో, సినిమాకో తీసుకెళ్ళేది, అతన్ని

ఖాళీగా వుండనిచ్చేది కాదు. పూర్వ పెళ్ళే సరిగ్గా మూడు సంవత్సరాల రెండు నెలల తర్వాత హరాత్తుగా అదృశ్యమయ్యాడు. పూర్వ అతని కోసం ఆదుర్దాపడింది కానీ తిరిగి వస్తాడులే అనుకుంది. పదిహేను రోజులు దాటినా కబురులేదు, ఫోన్ లేదు, కనీసం మెసేజ్ కూడా లేదు. పదహారవ రోజు మనోహర్ అక్క అంటూ ఒకావిడ ఫోన్ చేసి ఒక్కసారి ఇంటికి రాగలరా అని అడిగింది. 'He is tired of living in our times' అంటూ ఏ కారణం చూపించకుండా ఉత్తరం ముక్క అయినా రాయకుండా మనోహర్ అపార్ట్మెంట్ పై నుంచి క్రిందకు దూకేడట. వఱకుతున్న గొంతుతో, "అంటే... అంటే మనోహర్ చనిపోయాడా?" అన్నది పూర్వ.

2

ఆ తరువాత నాలుగయిదు వారాలు వాతావరణం భరించలేనంత వేడిగా వుంది. ఆపోదకరమైన బుతువు ఏదో వెల్లిపోయినట్లుగా తీప్పమైన వడగాల్చులు... నేల గుండపై నుంచి లేచి ప్రకాశం పైకి సాగుతున్నట్లు, ఎండ రంగు పార ఏదో భూమి నంతటినీ కప్పినట్లుగా, ఆకుపచ్చని చెట్లు గాలి ఆడక వాలిపోయినట్లుగా, ఆకులన్నీ వాడిపోయి పసుపు రంగుని కప్పుకొని, ఊపిరాడనితనం చెట్ల పై నుండి నేలంతా పాకి ఇళ్ళలోకి ప్రవేశించినట్లు కిటికి పక్కన అద్దంలో చెట్లు దుఃఖిస్తున్న చప్పుడు లాంటిది ఏదో వినబడి మధ్య రాత్రిలో మేలుకుండి పూర్వ. ఆ చీకటిలో కంటి లోపలి రెటీనా కూడా పనిచేయక ఒక దుర్భరమైన దుఃఖపు రంగు నలుపు ఆమె చుట్టూ కమ్ముకున్నట్లుగా. ఇప్పుడు పూర్వ దాదాపు అపార్ట్మెంట్లోనే ఉంటుంది.

తన జీవితంలో నుంచి మనోహరరావు నిష్పుమణ ఆమెకు ఇంకా మిస్టర్లానే వుంది. ఏ లాజిక్కు అందని ఒక విపాదం అది. అతని మరణంతో పడివడిగా ముందుకు సాగుతున్న ప్రయాణం ఏదో ఆగిపోయినట్టు. అప్పుడప్పుడు అతని అడుగుల చప్పుడు. ఆ అడుగులు మెల్లగా పూర్వ దగ్గరకు చేరి ఆమె నుదుటిని ముద్దాడినట్టు, ఇంకోసారి అతను నేరుగా ఆమె కూర్చున్న సోఫా దగ్గరకు నడుచుకు వచ్చినట్టు, పేక్కిస్చియర్ నాటకాలలోని డైలాగులు రిసైట్ చేస్తున్నట్టు.

గది అంతా అతని కంతస్వరం మారుమోగుతూనే వుంటుంది. గాజు కిటికి దగ్గర నిలబడి రోడ్సుని, నగరాన్ని చూడడం అతనికి ఎంతో ఇష్టం. ఒక్కసారి కిటికీ దగ్గర నిలబడి గాజు కిటికీని తెరిచి ఒక్కసారిగా గుంపులు గుంపులుగా పక్కలు కిటికీలోంచి ఇంట్లోకి రావడం, ఆ పక్కల కిచ్చిచలు, రెక్కల టపటపలు... అంతా కలలోని దృశ్యంలా.

ఇంకో నాలుగు వారాలు గడిచాయి. పూర్వ కలల నిండా మనోహరరావే. పుస్తకాల మధ్యన దాచిపెట్టుకున్న పూలల్లా మనోహరరావు నిశ్శబ్దంగా ఒక అట్టబొమ్మలా కనిపిస్తాడు. ఇంకో కలలో మనోహరరావు ఒక గిఫ్ట్ ప్యాక్ ఇస్తాడు పూర్వకి.

దానినిండా ఉత్తరాలు, అతను కొత్తగా రాస్తున్న నాటకంలోని పేపర్లు. ఆ కలలో మనోహరరావు ముఖం అమాయకంగా గొప్ప ఆళతో నిండి ఉన్నట్లుగా... చూస్తుండగానే ఆ గ్రిష్ట్ ప్యాక్టలోని కాగితాలు, ఉత్తరాలు అదృశ్యమై అది ఒక నిర్జీవమైన చెయ్యగా మారిపోవడం. పూర్ణకంతా ఆశ్చర్యంగా వుంది. మనోహరరావు అదృశ్యం ఆమె ఇంకా జ్ఞానం చేసుకోలేక పోతోంది.

ఆరు నెలలు గడిచాయి. పూర్ణ మెల్లగా మామూలు జీవితంలోకి వస్తోంది. ఒక భవిష్యత్, ఒక కొత్త జీవితం కావాలనిపిస్తున్నాయి పూర్ణకి. అప్పుదొంటకు రంగులు వేయించింది. కొత్త ఫర్మిచర్, కొన్ని కొత్త పుస్తకాలు, పాటల సీడీలు, కొత్త జీవితాన్ని మొదలుపెట్టే సమయానికి ఆమె కట్ట మరొకసారి ఆమెని ఇబ్బంది పెట్టాయి. ఎదురుగా ఉన్న వస్తువులు కనిపించడం మానివేశాయి. అప్పుదొంట్లు, ఇట్లు అడ్డ దిడ్డంగా. నడవడం చాలా కష్టమైంది పూర్ణకు. పూర్ణ కంటి డాక్టరు దగ్గరికి వెళ్లింది. చాలాసేపు పరీక్షలైనాక కంటి డాక్టరు మొహంలో ఒక నిరుత్సాహమైన నిట్టార్పు. ఎడమ కంటిలోని ఒ బాల్ (Eye Ball) పూర్తిగా పాడైంది అని, అది లాపుగా ఉచ్చి కంటిలోనికి జారి పడబోయే వస్తువులా వున్నట్లు. వారం తరువాత పూర్ణ రెండు కళ్లకు ఆపరేషన్ జరిగింది. ఆపరేషన్కు రెండు రోజుల ముందు పూర్ణకు ఒక లావాటి కవరు స్పీడ్ పోస్టులో వచ్చింది. చిరునామాదారుడే కవరు తెరవాలి అనే సూచన కవర్ పై వుంది. పంపినవారి చిరునామా వింతగా ఉంది. ఉత్తరాఖండ్, హిమాలయ పాదాల దగ్గర, ఇండియా అంటూ రాసి ఉంది. పేరుకు బదులు ఆత్మియ మిత్రుడు అని మాత్రమే ఉంది. ఆపరేషన్కి ముందురోజు ఇల్లంతా సర్పుతూ పూర్ణ అవసరమైన సరుకులు తెచ్చుకుంది. ఫోన్, ఎలెక్ట్రిసిటీ బిల్స్ కట్టింది. అప్పుదొంట బయట ఉన్న కుండిలకు నీట్లు పోసింది. గాజుకిటికీ బేన్ కింద ఉన్న బోన్సాయ్ పూలమొక్కల్ని పుట్టంగా తుడిచింది. ఈ బోన్సాయ్ మొక్కలన్నీ మనోహరరావు ఇచ్చిన గ్రిష్ట్. ఆపరేషన్ రోజు ఉదయం పూర్ణకు మరో కవర్ అందింది. బరువైన కవరు, అదే చిరునామా.

ఉదయం పది గంటలకు పూర్ణ ఆపరేషన్ మొదలైంది. సర్జన్ ఆమెతో ప్రేమగా మాట్లాడాడు. ముఖం చుట్టూ ఆకుపచ్చ గుడ్డ చుట్టీ eye lid పై ఒక సైరులామ్ పెట్టాడు. మెల్లగా పూర్ణ ఒక మత్తులాంటి నొప్పి తెలియనితనంలోకి వెళ్లిపోయింది. సర్జరీ గంటో, రెండు గంటలో సాగింది. మధ్యహస్తానికి కొడ్డి కొడ్డిగా స్ఫూహ వస్తుండగా పూర్ణకు అంతా వేకువజామున వచ్చిన కలులా ఇప్పుడంతా చీకటి. కట్ల పైన pads పెట్టారు.

కొత్తగా వింతగా ఉంది పూర్ణకు. చనిపోవటానికి ముందటి స్థితిలాగా నిశ్శబ్దంగా చీకటిగా ఒక శిఖరపు అంచు పైన నిలబడినట్లు; ముందో వెనుకో ఒక భీకరమైన లోయ ఉన్నట్లు... ఇద్దరు ముగ్గురు స్నేహితులు పూర్ణకు సాయంగా వచ్చారు.

ఆప్సుడప్పుడు చదివిన జోన్ సరమాగో నవల ‘బైండ్ నెన్’ గుర్తుకు వచ్చింది పూర్ణకు. ఆకాశంలో వచ్చిన ఒక వింత వెలుగు కారణంగా సిటీలో మనుషులంతా గుడ్డి వారపుతారు (కంటి డాక్టరుతో సహా). ఆ అంధకారంలో జీవించడం కోసం మనుషులు చేసే పొరాటాలు. పూర్ణను నడిపించుకుంటూ ఆప్స్‌ర్మేంట్‌కు తీసుకువచ్చారు. ఆప్స్‌ర్మేంట్‌లో ఒక్కతే సోఫాలో కూర్చుని ఏ వస్తువు ఎక్కుడ వుందో- అందుబాటు దూరంలో ఆహారం, మంచినీళ్లు, టాబ్లెట్లు ఉన్నాయి. కుడివైపుకు తిరిగితే అందుబాటులో మంచం. టాబ్లెట్లు వేసుకుని అలాగే మంచం పైకి ద్వారింది పూర్ణ పగలో రాత్రో ఏమీ తెలియటంలేదు. సూర్యుని వెచ్చటి కిరణాల స్వర్ఘగానీ, భయం గొలిపే చీకటి దుష్పటి స్వర్ఘగానీ ఏదీ తెలియడం లేదు పూర్ణకి. ఆ చీకటిలో హాత్తుగా సెల్ఫోన్ మొగింది. చేతులతో తడుముకుంటూ సెల్ఫోన్ తీసింది పూర్ణ. హలో అంటూ ఒక పరిచయమైన కంఠం వినబడింది. హలో ఆన్ ఆ కంఠం ‘బాగా పొద్దుపోయింది కదూ’ అని కూడా అంది. కాసేపైనాక ఆ కంఠమే ‘నేను మనోహర్ని’ అంది.

మనోహర్ అని పెద్దగా అరిచింది పూర్ణ. అంటూనే, “ఏమిటిదంతా? ఎవరు మాట్లాడేది?” అంది.

“నేనే. పల్లిక బూత్ నుంచి మాట్లాడుతున్నాను,” అంది అవతలి వైపు స్వీరం. ఫోన్ లోంచి మళ్లీ, “ఉక్కపోతగా వుంది. ఎండ భరించలేనంతగా వుంది. రోజులు ఇట్లా ఉంటే ఎట్లా? నిన్న మనం సినిమాకి వెళ్లినప్పుడు కూడా ఇదే పరిస్థితి,” అంది అవతలి కంఠస్వీరం.

“నిన్న ఏమిటి? నువ్వు వెళ్లి దాదాపు సంవత్సరం అయ్యింది. కదా?” అంది పూర్ణ.

“కొత్త నాటకం రాయటం పూర్తయింది, గొప్ప రిలీఫ్‌గా వుంది,” అంది ఆ కంఠస్వీరం. “జీవితంలో చాలా తప్పులు చేశాను. ముఖ్యంగా నా తీవ్రమైన కోపాన్ని, అన్నటిని సమీక్షించుకోవాలనుకుంటున్నాను.”

“మనోహర్, మనోహర్... యిది నువ్వేనా?” అరిచింది పూర్ణ.

“పూర్ణ, జేబులోని చిల్లర అయిపోయింది,” అంటూండగానే ఫోన్ హాత్తుగా ఆగిపోయింది.

అపరేపన్ జరిగి కొన్ని గంటలే అయింది. మత్తు కూడా పూర్తిగా వదలలేదు. ఇదంతా భ్రమే అనుకుంది పూర్ణ. లేచి గోడల్ని పట్టుకుంటూ గాజుకిటికీ దగ్గరకు వచ్చింది. కిటికీ అవతల రోడ్పు పైన చాలా చెట్లున్నాయి కానీ ఏ చెట్టు ఆకూ కదులు తున్నట్టు లేదు. వారం తర్వాత పూర్ణ కళ్ల పైన పాచెన్ తీసివేశారు. సన్నటి వెలుగుల తెర కళ్ల ముందు. ఒక్కిక్కటి కళ్ల ముందు తిరిగి ప్రత్యక్షం కావడం మొదలైంది. హస్పటల్, డాక్టర్ మొహం, బయట ఆమె కోసం ఎదురుచూస్తున్న మిత్రులు, ఆటో,

ఆప్యార్టమెంట్, మురికి మురికిగా నేలంతా నల్లగా పేరుకుపోయిన దుమ్ము, రీడింగ్ చేబుల్, టి.వి., గాజికిటికీ, కిటికీ అంచున ఉన్న బోన్సాయ్ పూలమొక్కలు, మంచం, మంచం పక్కన ఉన్న చిన్న టీపాయ్, వాటిని చూస్తూ ఉలిక్కిపడింది పూర్ణ. అవేం వెనుకటి జీవితం తాలుకు పీడకలలా అనిపించసాగాయి. వణుకుతున్న చేతులతో రెండు కవర్లను చేతుల్లోకి తీసుకుంది. కొన్నాళ్ళ పాటు చదవద్దు అని డాక్టరు చెప్పినా- కవర్లు చించింది. ఇర్వై పేజీలకు పైగా ఉన్న సుదీర్ఘమైన ఉత్తరం అది. ఉత్తరం కాదు. ఎక్కడా సంబోధనా ఏమీలేవు. అదో కథలా, వ్యాసంలా- మొదటి కథ ఇదిగో ఇట్లా మొదలవు తుంది. వణుకుతున్న చేతులతో పూర్ణ పేజీలను తిప్పింది.

పూర్ణ మొదటి ప్రేమకథ

చెట్లనిండా సాయంకాలపు ఎండ, సిందూరపు రంగులు. సత్యసుందరం ఆమెనే చూస్తున్నాడు. ఆమె గొంతు గరుకుగా, అదేదో విచిత్రమైన పాటలా ఉంది. ఆమె జర్నలిస్టు. పల్లెలు తిరిగి స్ట్రీ కార్బికుల గురించి రాస్తుంది. వ్యాసానికింతని ఆమె జీతం. ఆ సాయంకాలం... ఆమె నీలిరంగు చీర మందమైన సముద్రాన్ని గుర్తు చేస్తుంది. ‘ఏమిటూ పెరిచాపులు,’ అంది. అతను నవ్వేడు. ఆమె శరీరంపై ముఖ్యంగా, ఎవరూ చూడని ప్రదేశాలలో అతని పేరును పచ్చబోట్టుగా పాడిపించుకుంది. ఆమె చుట్టూ ఏదో పరిమళం. సముద్రతీరాల్లోని తడి ఇసుక, వందలుగా ఎగిరే సముద్ర పశ్చిలు, అలలు మోసుకొచ్చే తీరాల జ్ఞాపకాలు... అల్లాంటి వాసనేనా? లేదా లీటీపూలు, సన్నజాజులు, గంధపు చెక్కుల వాసనా?

పూర్ణది దుఃఖపు రంగు సౌందర్యం అనుకున్నాడు సుందరం.

ఆమె మాట్లాడుతూనే ఉంది. గొట్రెల మొడలో వేలాడే బుల్లి బుల్లి గంటలు మోగినట్టుగా, లేదా సన్నటి వాసజల్లు చప్పడులా. పూర్ణ తన కథలన్నీ చెబుతుంది. ఒక్కొక్క పారనే వలిచి, దాచి పెట్టిన రహస్యాన్ని బయటకు తెస్తున్నట్లుగా ఉప్పేనలా పాంగుకొస్తున్న జ్ఞాపకాలు... వాటన్నిటినీ దృశ్యాలుగా అనువదించుకోలేకపోతున్నాడు అతను. “మావాళ్ళ ఇంకా నిద్రలోనే ఉన్నారు. మెసేషన్ కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు,” క్షణంసేపు కట్ట మూసుకుంది. వత్తి ఆరిన రండు దీపాలు. రెండేళ్ల సైపాం. తరువాత కూడా, అమె ఏమిటో ఇంకా అతనికి అర్థం కాలేదు. ‘నాకు ఇశిరాలంటే ఇష్టం, ఆకు లన్నీ రాలి, కొత్త చిగుళ్ల కోసం ఎదురుచూసే కాలం అది. రాలుతున్న ఆకులన్నీ చరిత్రను పాడుతున్నట్లుగా ఉంటాయి. ఏడు గంటలు కావస్తుంది. గాలిలో కాస్త మంచు కలసి, చిన్నప్పటి అమృ కోపంలా ఉంది కదా,’ అంది. ‘మా ఇంటి వరండాలో రావిచెట్టు ఉండేది. అది వందలాది ఆకుల్ని రాలుస్తూ ఉండేది. అమృని ఆ ఆకుల్ని ఊడవనిచ్చేదాన్ని కాదు. అవి గుట్టలుగుట్టలుగా... రావి ఆకుల మధ్య బుద్ధదేవుడిలా

కుర్చునేదాన్ని. బుద్ధుడు అంటరానివాళ్ల దేవుడు అనేవాడు నాన్న. నేను దిగులుగా చూసేదాన్ని నాన్న వైపు.”

పూర్ణ హరాత్తుగా మాట్లాడడం ఆపి, “అవును, నీకు ఎనిమిదేళ్ల వయసులో కదా, మీ నాన్నకు కాస్చర్ వచ్చింది,” అంది, దిగులు స్వరంతో. క్షణంసేపు బిగునుకు పోయాడు సుందరం రాతి విగ్రహంలా. పూర్ణ అతని చుట్టూ చేతుల్ని పెనవేసి, కాసేపు తల్లిలా మారిపోయి. సుందరానికి అంతా గుర్తుంది, పదే పదే ప్రదర్శిస్తున్న సినిమాలా. వాళ్ల నాన్న జబ్బుపడడం, అతని పద్మాలుగో ఏట వాళ్లమ్మ అదృశ్యం అవడం అంతా... ఆ విషయాన్ని అతనెప్పుడూ పూర్ణతో మాట్లాడడు.

“బియ్యం, పప్పాలతో పాటు అవమానం కూడా రేప్నలో దొరుకుతుంది,” అంది పూర్ణ, కుళ్ల నాస్టాల్చియా మీద.

సుందరం నాన్న ఇంకా బ్రతికే ఉన్నాడు. మనిషంత రాచపుండుగా, బాధ కూడా తెలియనంతగా, ఇంటిలో ఒక మూలన మాంసపు ముద్దలా. తన భార్య (సుందరం వాళ్లమ్మ) అదృశ్యం అయిన సంగతి అతనికి గుర్తులేదు. చిన్న కాగితపు ముక్కల్ని వదిలి, ఆమె వెల్లిపోతుంది. ఎక్కుడికో చెప్పలేదు. ఆ తరువాత ఉత్తరాలు, కబురు లేవు. సుందరం చాలా సంవత్సరాలుగా ఎదురుచూస్తున్నాడు. ఆమె అదృశ్యం వెనుక నున్న కారణాలు ఎవరైనా వివరిస్తారేమానని. ఉత్తరమో, ఫోటోగ్రాఫో, తెలిఫోన్ కాలో ఆమెనిచి వస్తుందని- ఇంకా అతనిలో ఆశ చావలేదు. అతను బి.బెక్ డిగ్రీ తీసుకునే టుప్పుడు ఆమె కోసం ఆడిటోరియమంతా వెతికేడు, క్యాంపస్లో ఎక్కుడైనా ఒక ఒంటరి స్ట్రీ నిలబడి ఉండేమోనని. సుందరానికొక దుఃఖం ఉంది. అది కనబడని నిప్పు. అతనెప్పుడూ గంభీరంగా ఉంటాడు. లోపల దుఃఖపు అర ఉన్న సంగతి ఎవరికి తెలియకుండా జాగ్రత్తపడతాడు. ఆఖరికి పూర్ణకి కూడా. “నాకిప్పుడు ముప్పయి రెండు,” అన్నాడు సుందరం- వాళ్ల పెల్లి విషయం గురించి మాట్లాడడానికి. ఇట్లాగే మొదలుపెడతాడు. ‘సో’ అంటుంది పూర్ణ. “ప్రయాణించినవారి అంచునే వచ్చావు. కప్ బోర్డులన్నీ భాళీగా ఉన్నాయి.” అతను విని, మౌనంగా సాయంకాలం మిగిల్చిన చివరి వెలుగును చూస్తూ.

దూరంగా ఎక్కడి నుంచో గుడిగంటలు, మైకులో పెద్ద పెద్దగా వినిపిస్తున్న భక్తి గీతాలు. “ప్రపంచంలోని సమస్త హింసకీ ఆయనే కారణం. అయినా ఆయనకే సరండర్ అపుతాం,” అంది పూర్ణ. సుందరానికి పెద్దగా భక్తి లేదుగానీ, ఇంట్లో పూజ అనేది ఒక ritual. వాళ్ల నాన్న ప్రతీరోజుగా గంటల తరబడి పూజా కార్యక్రమాలు చేయస్తూ ఉంటాడు (మంచం పైనే ఉండి).

వాళ్ల నడుస్తూ ఉన్నారు. టెకుచెట్లు కొన్ని వెడల్పాటి ఆకుల్ని రాల్చి, అవి రోడ్సు నిండా పడి, లేత ఎరువురంగులో మిలమిలలాడుతున్నాయి. ఆ ఆకుల

మధ్యలో నిలబడి, “నాకిప్పుడు డాన్స్ చేయాలని ఉంది,” అంది పూర్వ ఆకులను మృదువైన పాదాలతో తాకి, వాటితో సంభాషిస్తున్నట్టుగా అటూ ఇటూ తిరిగి నాట్యపు భంగిమలో నిలబడి, గుర్తొచ్చి గుర్తు రాని పాటనేదో హామ్ చేస్తూ. సుందరానికి ఇదంతా విసుగ్గా ఉంది. ఈ చెట్లు, ఈ సాయంకాలం, ఆకులు రాలే కాలం, ఇదేమంత గొప్ప సన్నిఖేశం... ఇంతగా ఎగ్జిట్ కావడానికి అనుకున్నాడు. ఇదంతా తెచ్చి పెట్టుకున్న ఆత్మానందం అనుకున్నాడు. పూర్వ రాలిన ఆకుల మీద అట్లాగే అడుగులు వేస్తూ బేకు చెట్లు దగ్గరికి చేరి, దాన్ని రెండు చేతులతో కాగిలించుకుని, “ఈ క్షణంలో ఈ బేకు వృక్షం నా ప్రియుడు. దిటువు గుండెల నా రేడు,” అంటూ చెట్లుని ముద్దు పెట్టుకుంది. అమె ముఖం నిండా తెల్లటి పాట్లు అంటుకొని...

వారంరోజుల క్రితం తలకో కట్టుతో ప్రత్యక్షమైంది. “మధ్యాహ్నం ఆచించ్చి దగ్గర ఒక ఊరేగింపు తీస్తున్నాము. Cultural Space లాగేసుకుంది ప్రభుత్వం. నిరసనగా నల్లబాడ్జీలతో, పాశికమందయినా లేని ఊరేగింపు పై లాలీలతో ఎగబడ్డారు పాలీసులు. తోపులాట, నెట్లివేత... వెల్లి పేవెమంట్ పైన పడ్డాను. నుదురు బట్టి...”

సుందరానికి ఇదంతా కృతకంగా ఉంటుంది. పదిమందో, ఇరవైమందో సమాజాన్ని మార్చేస్తామంటారు.

సుందరానికి వాళ్లమ్ము గుర్తుకొస్తుంది. ప్రతీరోజు వాళ్ల నాన్న ఏదో ఒక గొడవ. ఆమెకు ఆకుపచ్చని తోటలు, అందమైన ప్రదేశాలంటే ఇష్టం. రంగుల చీరలిష్టం. సాయంకాలాలు ఒకతే అట్లా పొలాల వైపు నడుచుకుంటూ వెడుతుంది. గుడి మెట్ల పై కూర్చుని సూర్యాస్తమయాన్ని కళతో తాగినట్టుగా... ట్రీలలోని ఈ సాందర్భాలన సుందరానికి ఇష్టంగా ఉండదు. చెట్ల లోపలి నిప్పు ఏదో అంటుకొని, వీళ్లా ఆకుల సాందర్భానికి మురిసిపోతూ ఉంటారు. చెట్లు తగలబడే దృశ్యాన్ని వీళ్లు తెలియ నట్టుగా ఉంటారు. కటుంబాల్చి ప్రేమించరు. అడవుల్లీ, ఆకాశాల్లీ, సముద్రాల్లీ ఇష్టపడతారు. వాళ్లమ్ము నుంచి ఇప్పటికీ ఒక సమాధానాన్ని అతను ఎదురు చూస్తున్నాడు. అమె తిరిగి వస్తే అతను వేసే ఒకే ఒక ప్రశ్న “ఎందుకు?”

పూర్వ చెట్లును వదిలేసి, అప్పుడే వెలిగిన స్టీట్ లాంప్ వైపు నడిచింది. తెల్లటి వెలుగు, జలతారు పోగులా ఆ ప్రదేశమంతా రాలుతూ. సుందరానికంటుకో దుఃఖంగా ఉంది. వాళ్లమ్ము గుర్తుకొచ్చినప్పుడల్లా, గాయపడ్డ అతని బాల్యం గుర్తుకొస్తుంది. అమ్మ అదృశ్యమైన కొద్దిరోజులకే తాతగారి మరణం గుండెపోటుతో. తాతగారి సమాధి, పిచ్చి మొక్కలాన్ని పెరిగి, ఎవరో సమాధినీ సగం తవ్వించి పీడకలలోని దృశ్యం. ఒక స్నేధాల్లీ ఊళ్లోకి అడుగుపెడితే అందరూ వాళ్ల గురించే మాటల్లాడుతున్నట్లు ‘బ్రతికుండగానే తగలబెట్టడం’ అంటూంటాడు వాళ్ల నాన్న.

ఇదంతా తేలిగ్గా తీసుకుంటుంది పూర్వ. ఇంకో వందేళ్లయినా ఆడవాళ్ల హృదయాలు మీకు అర్థం కావు. Morphology of history మీకు అర్థం కాదు.

కొన్ని నెలలుగా వాళ్ళిద్దరూ కలని జీవిస్తున్నారు. Living in relation. పెళ్లి చేసుకుండా మంటూ పూర్ణ పోరుతూనే ఉంది. సాయంకాలం ఏడు దాటింది. పూర్ణ ఇంకా తనివి తీరనట్లు, చెప్పులు లేకుండా విహారం చేస్తుంది. “చూడు, పాపురాలు ఈ ఆకుల్ని ముఢ్చు పెట్టుకుంటున్నాయి,” అంటుంది.

సుందరానికి విసుగ్గా ఉంది. అంత attachment ఏమీ కనబడలేదు. సన్మటి మంచుతెర అలుముకుంది. పాగలాంటిదేదో ఆ ప్రదేశాన్ని కమ్ముకుంటున్నట్లుగా ఉంది.

“సిటీలో మనం కేస్పర్ పేషంట్లలా బ్రతికేస్తున్నాము. ఈ ఈవెనింగ్ వాక్, ఈ చెట్ల పచ్చదనం మనకు కీమోఫెరపీలా పనిచేస్తాయి,” అంది పూర్ణ. హాత్తుగా వాళ్ల నాన్న గుర్తుకొచ్చాడు సుందరానికి. పెళ్లి గురించి వాళ్ల నాన్నతో మాటలాడిన సంగతి పూర్ణకు చెప్పాలని...

జిద్దరూ వెనక్కు బయలుదేరారు. ఇట్లా అమెరికన్ లైల్బరీ పై నుండి ఓళ్లు హాస్టల్ పైపు నుంచి వెళ్లమంది పూర్ణ.

కారు మెల్లగా పానిస్తూ - “నాన్న మన పెళ్లికి ఒప్పుకున్నాడు. పెళ్లి తిరుపతిలో చేద్దాం అన్నాడు. కాకపోతే ఒక కండీపన్ చెప్పాడు. బంధువులకు నిన్ను మా కులపు అమ్మాయిలా పరిచయం చేస్తానన్నాడు. నీ పేరు కూడా ‘మేరీపూర్ణ’ అని కాకుండా ‘లక్ష్మీపూర్ణ’ అని కార్పులో ప్రింట్ చేద్దామన్నాడు,” భయం భయంగానే చెప్పాడు నుందరం.

దూరంగా రోడ్స్ పై ఎర్రటి రక్తపుచారలు కనబడి, కారు అపు అని అరిచింది పూర్ణ. సదెన బ్రైక్ వేశాడు సుందరం. రోడ్స్ పై రక్తపుచారలు. రోడ్స్ అంచున తెల్లటి కుండెలు పిల్ల. దాని శరీరం మధ్య నుంచి మోటారు పైకిల్ వెళ్లినట్టుంది. కొద్దిగా ఊపిరుంది. శరీరంలో కదలికలు ఉన్నాయి. దాని ముఖం నిండా భరింపలేని బాధ ఏదో కనబడింది పూర్లకు. దాని పక్కన కూర్చుంది పూర్ణ. పర్పులోంచి కీ చెయిన్ బయటకు తీసింది. కీ చెయిన్కున్న పాకెట్ నైఫ్ బయటకు తీసింది. “ఎం చేస్తున్నావు?” పెద్దగా అరిచాడు నుందరం.

“దాని మెడను కోస్తాను. బాధ నుంచి దాన్ని విముక్తం చేస్తాను,” అంది.

కత్తితో దాని లేత మెడను కోసింది. రక్తం బౌట్టుబౌట్టుగా పడింది ఆమె చీర నిండా. దాని శరీరంలో చలనం ఆగిపోయింది.

సమస్తం నిశ్శబ్దంగా, నిర్మానుష్యంగా ఉంది. పూర్ణ రోడ్స్ అంచున సన్మటి గోతిని తప్పుతుంది, దాన్ని పూడ్చి పెట్టడానికి.

సమస్తం నిశ్శబ్దంగా చప్పుడు చెయ్యని ప్రార్థనలా. అభిప్రాయాలు, సమ్మకాలు అన్నీ ఏదేదో అయిపోయి, ఆ సాయంకాలం వాళ్ళిద్దరిని తనలోకి లాక్కున్నట్టుగా,

దేన్ని తోసివెయ్యలేము, ఏదీ మన నుంచి అదృశ్యం కాదు అనుకున్నాడు సుందరం. కారు బాయినేటని ఆనుకుని ఆ దృశ్యాన్ని దీక్కగా చూస్తున్నాడు. రెండు చేతులతో మట్టిని తోడిపొస్తాంది పూర్ణ. పక్కనే నిర్మివమైన కుండెలు పిల్ల. తెలియని దుఃఖమేదో తోసుకొచ్చింది సుందరానికి. కాళ్ళు వణికాయి. వాళ్ళమ్ము గుర్తుకొచ్చింది. ఆమె బుతికే ఉండి ఉంటుందా? పూర్ణలో పెరిగే (రెండు నెలల) శిశు గుర్తుకొచ్చింది. ఎబార్బ్ న్న చేయించుకోవాలన్న పూర్ణ నిర్ణయం గుర్తుకొచ్చింది. ఆ నిశ్శబ్దంలో పక్కలన్నీ ఏదో పూనినట్టు పెట్టగా అరుస్తున్నాయి, ఎవరో కత్తితో పక్కల మెడలన్నీ నరికి వేస్తున్నట్లు. రోడ్డు పక్కనున్న రావిచెట్లు ఒకటి గాలి అలలకు సన్నటి చప్పుడు చేస్తుంది. పక్కల అరుపులు ఆగిపోయాయి. పూర్ణ పూనికతో గోతిని తప్పుతుంది. ఆ దృశ్యం అంతా సెల్పిఫోటోలా, ఈ సాయంకాలం ఒక మెటాఫర్లా తోచింది. కానీ ఏది కారణం, ఏది ప్రభావం అతనికి అర్థం కాలేదు. సన్నటి మంచుతెర, అతన్ని, ఆ ప్రదేశాన్ని ఒక వలలా కప్పేసింది.

ఆ సాయంకాలం ఎనిమిది గంటల నుంచి మరుసటిరోజు సాయంకాలం ఎనిమిది లోపల పూర్ణ జీవితంలో రెండు ముఖ్యమైన సంఘటనలు జిరిగాయి.

ఇంటికి వెడుతూనే, “మన్మీ రోజుకి, ఎవరైనా ఫ్రెండ్ గదికి వెట్ల. నన్ను ఒంటరిగా ఉండనిప్పు,” అంది. ఇంట్లోకి వెళ్లగానే తలుపులు మూసేసి ఇల్లంతా సర్దడం మొదలుపెట్టింది. పాత న్యూస్ పేపర్లు, పీక్లీలు, మాగజైన్లు, వెనుక గదిలోకి వినిసేసింది. Unwanted things అన్ని- కాండో మ్ పాకెట్లు, సిగరెట్ పాకెట్లు, పగిలిన చీరు బాటిట్లు, అంతటీ బయటకి వినిసేసింది. ఇల్లు సర్దే నెపంతో జ్ఞాపకాలన్నింటినీ బయటకు వినిసేయాలని పూర్ణ ఆలోచన.

సర్దటం అయినాక, బాతీరూమ్ కెళ్లి తలస్సునం చేసి శరీరం పై చక్కిలిగింతలు పెట్టే సబ్బు నురగను చాలాసేపు ఎంజాయ్ చేసింది. కొత్త చీర, తనకిష్టమైన కానరీ ఎల్లో కలరు చీరను కట్టుకొంది. కాఫీ చేసుకొని, కిటికీ దగ్గర కూర్చుని వీధి పైపు చూస్తూ. రోడ్డు పై మోటార్ బైకులపై కూర్చుని సిగరెట్లు కాలుస్తూ కబుర్లు చెప్పు కుంటున్నారు కాలేజీ పిల్లలు. హారాత్తుగా ఏదో గుర్తుకొచ్చి సెంట్లు యూనివర్సిటీలో పనిచేస్తున్న తమ బంధువుల కుర్రాడికి ఫోన్ చేసింది. అవీ ఇవీ మాట్లాడి “నన్నేదయునా హోటల్కి తీసుకెళతావా, డిన్యూర్ కి,” అని అడిగింది. “నాన్ వెజటేరియన్ హోటల్కి, కుదిరితే పారదైచ్!” అంది. తోమ్మిది గంటలకు వాళ్ళిద్దరూ పారదైచ్లో ఉన్నారు. ఇష్టంగా అతనితో కబుర్లు చెప్పింది. పదిగంటలకు ఇద్దరూ హోటల్ నుంచి బయట పడ్డారు. ‘నా శరీరం మైలపడింది. నన్ను గట్టిగా కౌగిలించుకోవా?’ అని అడగా లనుకుంది. తన ఇంటి కొచ్చినాక, అతనికి గుడ్ బై చెబుతూ, అతని ముఖాన్ని దగ్గరకు లాక్కొని అతని జూట్లుని వెళ్లతో నిమిరి, “థ్యాంక్యూ ఫర్ ది ఈవెనింగ్,” అంది.

మర్మాదు సాయంకాలం ఏడు గంటలకు హస్పిటల్కి రఘుని సుందరానికి కబురుచేసింది. లోపల పేపంట్లు గదిలో వెయిట్, బి.పి. చూశారు. అక్కడే గదిలో నిలువెత్తు అధ్యం ఉంది. అధ్యంలోని తన శరీరం వైపు చూసుకుండి పూర్ణ. శరీరపు రంగు తెల్లగా (వెన్నెల వెలుగులా), బ్రా పాంటీల కంపెనీల అడ్యోజెమెంట్లలోని అమ్మాయిలా... స్త్రాలు పెద్దవిగా, అతి జాగ్రత్తగా ఇంజనీరింగ్ సిగ్రెన్స్తో తయారు చేయబడ్డ త్రీలా... మెస్క్రైజింగ్ శక్తులన్నీ తన లోపల ఇమిడినట్టుగా.

సుందరం కలలో నడుస్తున్నవాడిలా ఆమెతోపాటు లోపలికి వచ్చాడు. దూరంగా నిలబడి పూర్ణ వైపు చూస్తున్నాడు. సుందరం కథ ఎంతో విషాదం. మరణాన్ని దగ్గరిగా చూడబోతున్నవాడిలా. డాక్టరు వచ్చింది. మనోహరమైన విషయాలుగా భావించే శరీర అవయవాల్ని ఒట్టి పరికరాలతో చూస్తూ, పరికీస్తూ. ‘చూడు ఇవి ఒట్టి అవయవాలు. వీటిని రొమాంటిసైజ్ చేస్తూ రంగురంగుల బ్రాలు, పాంటీలు అలం కరించి, ఇంద్రధనుస్య రంగుల చీరల్ని కపి... ఇది శరీరం, ఒట్టి డస్ట్ బిన్,’ అనుకోంది పూర్ణ. అధ్యంలోని పూర్ణ వైపు కన్సుగీటుతూ, ‘ఉమన్ హాడ్, మదర్ హాడ్ ఇవస్సీ చెప్పార్చు. ఇదో తప్పనిపరి రిస్క్. Risk of love, risk of relation; ఇప్పుడీ హింస, మరణం నా కోరిక, నా అవసరం,’ అనుకుంది పూర్ణ. మళ్ళీ అధ్యంవైపు చూసింది. అధ్యంలోని పూర్ణ వైపు సామాన్యంగా చూసింది.

పూర్ణ ఒక్కతే బెడ్ పై పడుకుంది. పరీక్షలు జరుగుతున్నాయి. శరీరంపై ఆకు పచ్చని వప్పం కపి, డాక్టర్ ఒన వెళ్లిపోయింది. డాక్టరు టూ రావాల్ని ఉంది. ప్రాసీజర్ ఆమె చేసేది. పూర్ణకు సుందరం గుర్తొచ్చాడు. లోపలికి పిలవాలనుకుంది. సుందరం జ్ఞాపకాలన్నింటికి నిప్పి అంటుకుంది. పూర్ణ కట్ల ఎరువురంగులో ఉన్నాయి. ఆ క్షణంలో డాక్టరు టూ వచ్చి లోపలి అవయవాల్ని కలికే పనిలో పడింది. ఎవరో వచ్చి కాగితాలపై సంతకాలు పెట్టాలన్నారు. సుందరాన్ని పిలవదలుచుకోలేదు. తనే పెట్టింది. క్రమంగా పూర్ణను మత్తు ఏదో కమ్ముకుంది.

రాత్రి పది గంటల సమయంలో హస్పిటల్ బయటకు వచ్చింది. సుందరం బయటే ఎదురుచూస్తున్నాడు. రెక్కలు విప్పాకు నడుస్తున్న హంసలా సుందరం కారుని వద్దని చెప్పి, పేవ్మెంట్ పై అదుగులు మోపింది. అట్లాగే పేవ్మెంట్ పై నడుస్తూ, పూలమ్మే పిల్ల దగ్గర ఆగి రెండు మూరలు మల్లెదండలు కొనుక్కుని, జడలో తురుము కొని ఇంకాప్ట దూరం నడిచి, టీ పొపు దగ్గర ఆగి, ప్లాస్టిక్ కప్పులలో టీ తీసుకుని, కాస్ట్ నీరసం అనిపించి పేవ్మెంట్ పైనున్న బండపై కూలబడి... సుందరం కారు తన వెనకే వస్తుంది. ‘నువ్వు కలుగులోని ఎలుకవి,’ అంది పూర్ణ లోపలి పూర్ణతో. ‘షట్వ్. నేనో ఫెయిర్ బేల్ని... చూడు నా భుజానికి, అటూ ఇటూ రెక్కలున్నాయి,’ అంది లోపలి పూర్ణ. ‘అదుగో సుందరం, బోనుని వెంటబెట్టుకొని నీ వెనుకే వస్తున్నాడు,’ అంది లోపలి పూర్ణ.

లేచి నిలబడి, భుజానికున్న రెక్కల్ని తడుముకుని, చివరిసారిగా సుందరం వైపు చూసి, గాలివాటం వైపు నిలబడి, ఎగిరి, అక్కడ నుంచి అదృశ్యమైపోయింది పూర్ణ.

3

పూర్ణ ఆ కాగితాలను మడిచి మళ్ళీ ఆ కవర్లో పెట్టింది. బయట కాంతి సన్నటి వెలుగుజల్లులా లోపలికి తోసుకొస్తోంది. కాగితం పై అక్కరాలన్నీ అల్లుకుపోయి ఒక్కిక్క పదాన్ని కాగితం పై నుంచి ఏరుకుని చదువుకోవాల్సి వస్తుంది. ఇందులో కథ ఎంత, నిజం ఎంత పూర్ణ ఆలోచిస్తుంది. ఒక సుందరం ఉండేవాడు. వాడికి ఒక గతం, గతం నుంచి వెంట తెచ్చుకున్న ఒక గాయం ఉండేవి. అతనంటే పూర్ణకి జాలి వుండేది, ప్రేమ ఏమో? పూర్ణకు సుందరం గుర్తుకు రాగానే మనోహరమైన భావం, పులకింత లాంటివి ఏమీ కలగలేదు.

ఒక నలుపు తెలుపు చిత్రాన్ని రంగు రంగుల పెయించింగీలా మార్చాడు ఈ రచయిత. అబార్న్ నిజమే, కానీ అందులో సుందరం పాత్ర ఎంతో పూర్ణకు గుర్తు రావడం లేదు. పేరు మార్చుకుని తిరుపతిలో పెళ్ళి చేసుకుండాం అనే ప్రతిపాదన మాత్రమే గుర్తుంది. రెండవ కవర్ తెరిచింది పూర్ణ. పూర్ణ మాణిక్యం రెండవ ప్రేమకథ అంటూ మొదలైంది రెండవ ఉత్తరం.

పూర్ణ మాణిక్యం రెండవ ప్రేమకథ

ప్రకాశానికి బుతువులంటే ఇష్టం. ముఖ్యంగా కలలు విరిసినట్లు ఉండే వసంతకాలం. ఇంకెక్కడి బుతువులు. బుతువులన్నీ జామ్ అయిపోయి ఇష్టుడొక్కటే వేసవికాలం వుంది అనేది పూర్ణ. శని, ఆదివారాలు కారు తీసుకుని వచ్చేవాడు ప్రకాశం. శ్రీశైలం అడవులనేవాడు లేదా అరకులోయలనేవాడు. ఈ ప్రయాణాలన్నీ ఆత్మకథ లాంటి జ్ఞాపకాల సంచిని విష్ణుకోవటంలాంటిది అనుకునేది పూర్ణ.

పోయిన వేసవి చివర్లో ప్రకాశంతో పరిచయమయ్యంది పూర్ణకు. అతని కథలు దిగులుగా దుఃఖంగా వుండేవి. ఆ కథలు చూసి ఇష్టపడింది పూర్ణ. ఆ కథలు దుఃఖం వెనుక కథలేవో ఉన్నాయనిపించేది. ఆ కథల కోసమే అతనితో స్నేహం చేసేది పూర్ణ. ఒక ఎఫ్ఫోర్లా మొదలైంది వాళ్ల స్నేహం. ఈ కథలు సేకరించడం అర్థద్ద నుంచి ఒక బలహీనతలా పూర్ణకి అంటుకుంది. ఇరవై రెండేళ్ల పూర్ణకు అర్థద్ద ఒక మాంత్రికుడిలా కనబడేవాడు. అర్థద్ద యూనివర్సిటీ వదిలేసినా ఎప్పుడూ క్యాంపస్‌లోనే కనబడేవాడు. పదిమంది కుల్రాళ్లను ఎప్పుడూ కూర్చోబెట్టుకుని గంభీరమైన విషయాలు చర్చించే వాడు. రాతిపూట హస్పిల్ బయట కూర్చుని మనోహరమైన పాటలు పాడేవాడు. అవి పల్లెల నుంచి సేకరించేవాడు.

అర్థదీతో పూర్ణ పరిచయం చాలా వింతగా జరిగింది. లైబ్రరీ మెట్ల పైన కూర్చుని దస్తావేస్త్కు నవల ‘క్రైమ్ అండ్ పనిపైంట్’ చదువుతోంది. ‘నీ పేరు నటాజాకదూ,’ అంటూ వచ్చి ఆమె పక్కనే కూర్చున్నాడు. మరొకసారి పూర్ణ ఎదురైనప్పుడు, ‘నాతో ఒక చోటుకు వస్తావా,’ అంటూ ఆమెను బయలుదేరదీశాడు. ‘కలెక్షన్రేట్ ముందు ధర్మ, రా టెంట్లో కూర్చుందాం,’ అంటూ లోపలికి తీసుకువెళ్లాడు. ఎవరో వచ్చి రెండు దండలు వేశారు. ‘ఊరోజు నిరాహార దీక్ష మన వంతు,’ అన్నాడు. సాయం కాలం ఆరు గంటలకు పూర్ణ నీరసించిపోయింది. కళ్లు తిరుగుతున్నట్లయితే పసి పాపలా ఆమెను భుజానికి ఎత్తుకుని హస్టల్కి తెచ్చాడు. కథలు సేకరించటం ఆమెకు ఇష్టం. పల్లెల కథలు, పల్లెల పోరాటాల కథలు, అవన్నీ తెచ్చి పూర్ణకు వినిపించేవాడు. ప్రతి మనిషి ఒక కథ, ప్రతి దుఃఖం ఒక పాట అనేది అర్థద్వారా తీరు. అర్థద్వారా ఇష్టాడు లేదు. అర్థద్వారా పుట్టకంగా అతను రాసిన ‘ది స్టోర్ ఆఫ్ అపర్ టైమ్స్’ పుష్టకాన్ని దాచాపు 24 గంటలూ తన చేతిలో ఉంచుకునేది పూర్ణ. అర్థద్వారా మరణం, అతని చివరి క్షణాలు పూర్ణకు తెలుసు.

అర్థద్వారా గురించి ప్రకాశానికి చెప్పింది పూర్ణ. అర్థద్వారా నా సహచరుడు, నా ప్రోజం. అతను విడిపోదామని సజ్ఞాను చేశాడు, నేను మౌనంగా ఆ రిలేషన్ నుంచి బయటకు వచ్చాను. నో ఫీలింగ్స్ అన్నాడు ప్రకాశం త్యాగమూర్తిలా ఫోజుపెట్టి. ఈ ప్రకాశంతో సహా కొన్ని వందలమండికి ఇదే కథ వినిపించేది పూర్ణ. అర్థద్వారా చనిపోయాడు అనే విషయం ఆమెకు ఇష్టం ఉండేదికాదు. ఈ ప్రకాశం మన కులంవాడే, నిన్ను ఇష్టపడు తున్నాడు అంటూ అమ్మా కబురు పంపింది. సాష్ట్యవేర్ ఉద్యోగి. మృదువైన ఆడపిల్లలాంటి రూపం. ముఖ్యంగా కళ్లు వెనుక ఉండే సంచలు నన్ను అతన్ని ఇష్టపడేలా చేశాయి. నుజ్జనుజ్జయిన అర్థద్వారా శరీరం ఆమెకు గుర్తుంది. మార్చురీలో అతని శరీరాన్ని గుర్తించటానికి ఎవరూ రాలేదు. పూర్ణ ఒక్కతే. పోలికలు తెలియడానికి ముఖం అక్కడ లేదు. కొంత మాంసం కొంత కండ తప్ప. అతని చేతులని తన చేతుల్లోకి తీసుకుని భరోసానిచ్చే యోధుడి చేతుల్లాగా ఆ చేతుల బలమో, ఆ చేతుల ప్రేమ స్వర్ప ఆమెకు తెలుసు. అది అర్థద్వారా శరీరమే అని పూర్ణ అనే యూనివెర్సిటీ అమ్మాయి గుర్తు పట్టిందని పోలీసులు తమ కాగితాల్లో రాసుకున్నారు. ఆశ్చర్యంగా ఆరోజు నుంచి పూర్ణ చేతులు స్వర్పను కోల్పోయినట్లుగా అయ్యాయి. ప్రకాశం అందంగా వుంటాడు, అందంగా మాట్లాడుతాడు, పదే పదే ఒక నాష్టాల్చియాలోకి వెళ్లిపోతాడు. ఖరీదైన బట్టలు, మాన్, గాగుల్స్... అతను మ్యాజియంలో ప్రదర్శనకి పెట్టిన ఖరీదైన వస్తువులా వుంటాడు.

అర్థద్వారా, పూర్ణ ఇట్లాగే జని, అదివారాలు బయటకు వెళ్లేవారు. అయితే అది సైట్ సీయింగ్ కోసం కాదు. అడవుల లోపల దూరంగా వినిరేసి వుండే పల్లెల వైపు వెళ్లేవారు. మనుషులను కలవడం అర్థద్వారా ఎంతో ఇష్టం. అతనికి ఆ పల్లెలన్నీ తెలుసు.

ఆ మనుషులు అందరూ తెలుసు. గుణ్ణిదీపం, కిటికీలోంచి దూసుకొచ్చే తెల్లటి వెన్నెల, చిన్న చిన్న గుడిసెలు అతని పాటశాలలు. పాధుబోయేవరకు వాళ్ల కథలన్నీ వినివాడు. ఒకొక్కడు ఒక్కో కథ. ప్రపంచమంతా ఇట్లాగే ఉండని వాళ్లకు చెప్పేవాడు. ఆ పాట శాలలో కబుర్లు మాత్రమే కాదు, అతనోక అద్భుతమైన పాటగా మారేవాడు. వెనుక కూర్చున్నవాళ్లలో ఎవడో కుండ పైన దరువేస్తూ రాత్రంతా, ఆ ప్రాంతం అంతా విని పిస్తూండేవాడు. రాత్రంతా పల్లెలు దాటుకుని రాత్రివేళ వెళ్లి అడవుల మధ్య ప్రయాణం చేసేవాడు. నేరేదుపట్లు, జామపట్లు, గుపెదు సన్నజాబులు, చెట్ల మధ్యన ఆకుల పరుపు పై విఫిది చేసేవాళ్ల. ఇన్నేళ్ల తర్వాత కూడా అర్ధం జ్ఞాపకం అడవిపూల వాసనలా ఆమెను పరవశింప చేస్తూనే వుంటుంది. ఆ జ్ఞాపకాలలోంచి అర్ధద్ మరణాన్ని మాత్రమే వేరు చేసేది.

రోడ్డు పక్కన కారు ఆపి ప్రకాశం తను తీసుకొచ్చిన స్వీట్స్‌ని, టీ నిండిన ప్లాస్టిక్‌ని బయటకు తీశాడు. ప్రకాశం తన భవిష్యత్తుని లేదా వాళ్లిడ్డరి భవిష్యత్తుని చెప్పున్నాడు. వీసా సంపాదించడం, అమెరికా వెళ్లిపోవడం, అమెరికాలో పూర్ణాక్షి ఒక ఉద్యోగం ఇప్పించడం అని చెప్పాడు. పూర్ణ ఊఁ కొదుతోంది కానీ అవేపి అమె మైండ్‌కి ఎక్కుడంలేదు. అర్ధద్ తో కలసి తిరిగిన ప్రదేశాలు, నీల్తతో నిండిన వరిపాలాలు, కంది చేలు, చేల మధ్య వంగి పనులు చేసే కూలీలు, వాళ్లల్లోంచి ఎవరో గొంతెత్తి పాడే పల్లెపదాలు. అర్ధద్ చేతిలో ఎప్పుడూ పెద్ద పెద్ద నోట్లబుక్కు ఉండేవి. సంచీ నిండా పుస్తకాలు... ఇద్దరూ కథలని వెంటాడేవాళ్ల. దొమ్మిలు జరిగిన పల్లెలు, ఇట్లు పడగొట్టిన పల్లెలు... అర్ధద్ వాళ్లని ఇంటర్వ్యూ చేస్తూండేవాడు. పూర్ణ ఆ గుడిసెలో తిరిగి ఆడవాళ్ల ముచ్చట్లు సంగతులు విని, వాళ్లిచ్చే బెల్లం కాఫీ తాగి, ఒక్కసారి పల్లెల్లో పెళ్లిట్లు ఎదురైనాయి, తాటాకుల పందిర్లు, మనోహరమైన పల్లె వాసన, కొన్ని తలంబాలు జేబులో వేసుకుని తిరిగి వచ్చేటప్పుడు పూర్ణ తల పై చల్లేవాడు అర్ధద్. వారం తరువాత పూర్ణ, అర్ధద్ కలసి తయారుచేసిన ఆ కథ ఎక్కుపెనిలోనో, హిందూలోనో వచ్చేది. అర్ధద్ పేరు పక్కన కామా పెట్టి P.M. అంటూ ఆమె పేరు కూడా తగిలించేవాడు.

శీశేలం అడవుల నుంచి తిరిగొచ్చినాక పూర్ణ ఇంటికి కబురుచేశాడు - పూర్ణ తనకు బాగా నచ్చిందని, పెళ్లి గురించిన ఏర్పాట్లు మాట్లాడుకుండాం అని. ప్రకాశం పూర్ణను ఒక ఖరీదైన హోటల్కి తీసుకెళ్లాడు. డిన్సర్తో పాటు కాస్త విన్నీ కూడా తీసుకున్నాడు ప్రకాశం. నా రూమ్ చూచ్చువుగానీ రా అంటూ ప్రకాశం పూర్ణని తన అప్పార్టమెంట్‌కి తీసుకెళ్లాడు.

వెన్నెల మందంగా కిటికీల ద్వారా అప్పార్టమెంట్ లోపలికి ప్రవహిస్తోంది. ప్రకాశం పూర్ణని దగ్గరకు తీసుకుని ముద్ద పెట్టుకున్నాడు. హాత్తుగా పూర్ణ శరీరం స్పర్శను కోల్పోటం మొదలుపెట్టింది. చేతులు, కాళ్లు, పెదాలు శరీరంలో అన్నీ

అవయవాలు ఊపిరి పోగొట్టుకుని నిరీవంగా అయిపోవడం పూర్ణకు తెలుస్తోంది. ‘యూ బ్లడ్ కోల్డ్, ఫ్రిజిడ్ బిచ్,’ అంటూ పూర్ణని మంచం పై నుంచి క్రిందికి తోచాడు ప్రకాశం. జాట్టు ముడి వేసుకుని, పైటను భుజాలపై మూసుకుని రాత్రి రెండు గంటల సమయంలో ఒక్కతే తన రూమ్కి చేరింది పూర్ణ. తన బెడ్ పై పడుకోగానే పూర్ణకు నిద్ర మత్తులా కమ్ముకుంది. నిద్రలో మనోహరమైన కల. జడ నిండా మల్లె పూలు, అర్ధద్వా బాహువల్లో పూర్ణ. వందలాది ముష్టులు, గాఢ పరిష్యంగం, వందలాది ఆర్గాజామ్సలు. ఆ ఉదయం నిద్ర నుంచి లేస్తూ పూర్ణకి బదులు ఒక శృంగార దేవత ఆ గదిలో ప్రత్యక్షమైంది. రెండ్రోజుల తర్వాత పూర్ణకు వాళ్లమ్మ ఒక ఉత్తరం రాసింది.

పూర్ణ,

రోజులు గడిచిపోతున్నాయి. నీ శక్తి అంతా నిన్ను నువ్వు గాయపరుచుకోవ టానికి వాడుతున్నావు, నీ లోపలి సున్నితత్వాన్ని మొద్దుపరుచుకుంటూ. నీ గురించి నాకెన్నో గప్ప ఆశలు, కలలు ఉన్నాయి. అవి నెరవేరుతాయని నమ్ముతూ వస్తున్నాను.

చాలా మరణాలకి అవసరమైనంత దుఃఖపడ్డావు. ఇక చాలు. అర్ధద్వా అనే ఒక జ్ఞాపకాన్ని ఎక్కుడైనా పాతిపిట్టు. కొంచెం ప్రయత్నిస్తే మరో అర్ధద్వా, మరో ప్రేమ దొరుకుతాయి. ప్రేమకథ హరాత్తుగా ఆగిపోయి పుల్స్ట్రాప్సగా ఆగిపోదు. మన కోసం ఎదురుచూసే ఒక మనిషి ఉంటూనే ఉంటాడు. కొత్తగా మళ్ళీ జీవించడం మొదలు పెట్టు. ఒక ఉద్యోగమో, వ్యాపకమో మొదలుపెట్టు. ఎవడో ఒకడు ఒక ప్రేమతో నీకు ఎదురవుతాడు.

మరో కొత్త ప్రేమకథను మొదలుపెట్టు. నీ కోసం చేసిన సున్నుండలు స్థీలు డబ్బాలో అట్లాగే వున్నాయి. నువ్వు ఈ కథల వేట మానివేసి మళ్ళీ కొత్త ప్రేమకథ మొదలుపెట్టి ఆ కబురుతో ఇంటికి రా. నీ నోటిని సున్నుండతో తీపి చేస్తాను!

-అమ్మ

గదిలో కూర్చుని వాళ్లమ్మ ఉత్తరాన్ని భద్రంగా పర్సులో దాచిపెట్టి, అర్ధద్వా రాసిన ‘హాస్టరీ అఫ్ అవర్ రైమ్స్’ పుస్తకాన్ని తెరిచింది పూర్ణ. అర్ధద్వాకి ఇష్టమైన గులాం అలీ గజల్ ‘చుప్పే చుప్పే రాత్ దినం...’ గదినిండా ప్రవహింపచేసి వాళ్లమ్మకు ఉత్తరం రాయడం మొదలుపెట్టింది పూర్ణ. ఒకే ఒక వాక్యం ఉంది ఆ ఉత్తరంలో- ‘మరొక కొత్త ప్రేమకథలో ఇంటికి తిరిగి వస్తాను’ - అంటూ.

4

పూర్ణ రెండవ ఉత్తరంవైపు ఆశ్చర్యంగా చూసుకుంది. తన మనస్సులో రహస్యంగా దాచుకున్న కబుర్లాన్ని ఉత్తరం రాసిన రచయితకు ఎలా తెలిశాయో అర్థం కాలేదు. ఇప్పటు అర్ధద్వా రాసిన పుస్తకం ఆమె దగ్గర లేదు. గులాం అలీ పాటలు కూడా.

ఆ కాలంలో అక్కడే ఆ ప్రేమకథను వదిలేసి చాలా ముందుకు వచ్చింది పూర్ణ.

5

నెలరోజుల తర్వాత పూర్ణకు చూపు మెల్లమెల్లగా వచ్చింది. ప్రపంచం అచ్చం ప్రపంచంలాగా కనిపిస్తుంది, సాగతీతలు, కుంచించుకుపోవడాలు లేకుండా. కొత్త కళజోడు. అందులోంచి ఈ అప్పార్ట్‌మెంట్. రాత్రివేళ ఎప్పుడూ ఫోన్ కాల్స్ వస్తూనే ఉంటాయి. ఆ ఫోన్ కాల్స్‌లో మనోహర్ గొంతు వినిపిస్తుంది. నేను తిరిగి వస్తోను అంటూ గంభీరమైన శబ్దం వినిపిస్తుంది. గాజు కిటికీ దగ్గర నిలబడి చూస్తే ఆకుపచ్చని గాలికి మనోహరంగా తలలు ఊపే వాటి ఆకులు... ఆ దృశ్యాన్ని ఇష్టంగా చూస్తుంది పూర్ణ. అప్పుడప్పుడు ఆ చెట్ల మధ్య మనిషి ఎవరో నిలబడి తన కిటికీ వైపే చూస్తూ నుట్టుగా అనిపించేది పూర్ణకి. కళజోడు పెట్టుకుని మరింత దీక్షగా దగ్గరగా చూస్తుంది పూర్ణ. తనకి బాగా పరిచయమైన మొహంలా చూస్తుంది. కాసేపు అర్షద్లాగానూ, కాసేపు సుందరంలాను, కాసేపు ప్రకాశంలాను, కాసేపు మనోహర్లాను కనిపిస్తుంది ఆ రూపం.

సన్నగా నవ్వుకుంటుంది పూర్ణ.

అంధ్రప్రదేశ్ మాసపత్రిక
జనవరి 2017

డా॥ వి. చంద్రశేఖరరావు 13 ఏప్రిల్ 1959న ప్రకాశం జిల్లాలో జన్మించారు. ఏరి మొదటి కథ సైట్ డ్యూటీ 1990లో ఆంధ్రజోగ్తి వారపత్రికలో అచ్చయింది. నందకు పైగా కథలు రాశారు. జీవని, లెనిన్ స్టేట్, మాయులాంతరు, ద్రోహపృష్ఠ, చంద్రశేఖరరావు కథలు కథాసంపుటాలు, మూడు సపుత్రులు, పదవిలో 2017 ఏప్రిల్లో పదవి విరమణ చేశారు. 8 జూలై 2017న మరణించారు.